Esikunta
Mika Susi

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Lausunto 1 (2)

14.6.2018

Viite: U 33/2018 vp / asiantuntijapyyntönne (12.6.2018)

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle koskien ehdotuksia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ja direktiiviksi (lainvalvontaviranomaisen rajat ylittävä pääsy sähköiseen todistusaineistoon)

EK pitää tärkeänä, että viranomaisilla on riittävät toimivaltuudet ja mahdollisuudet vakavien rikosten tutkinnassa digitaalisessa ympäristössä. Kansainvälistyminen ja teknologian nopea kehitys ovat epäilemättä aiheuttaneet haasteita viranomaisille elektronisen todistusaineiston hankinnan menetelmissä. EK korostaa, että uudistuksia tehtäessä ja sääntelyä laadittaessa vaikutukset yrityksiin ja markkinoihin tulee aina arvioida huolellisesti.

Esitys aiheuttaisi yrityksille merkittäviä haasteita pyyntöjen lainmukaisuuden selvittämisessä. Yrityksillä ei ole kykyä tai resursseja tutkia eri maiden viranomaisten pyyntöjen taustoja tai lainmukaisuutta. Siten vastuuta pyyntöjen lainmukaisuuden selvittämisestä ei missään tapauksessa tule asettaa yritysten tehtäväksi. EK korostaa, että pyyntö pääsyyn toisen valtion sähköiseen aineistoon tulisi aina tutkia erikseen pyynnön kohdemaan viranomaisessa. Tulisi myös varmistaa huolellisesti, että pyyntöihin vastaava yritys ei uhkaisi joutua vastuuseen muun lainsäädännön perusteella toimiessaan viranomaisen pyynnöstä.

Asetuksen soveltamisala on hyvin laaja ja epäselvä. Esityksessä tulisi esimerkiksi tarkentaa, mihin tahoihin pyyntö voisi lopulta kohdistua. Palvelujen tuottamisen ketjuuntuessa ja verkottuessa asetuksen perusteella muodostuu runsaasti tulkintavaikeuksia siitä, kenen vastuulla pyydettyjen tietojen hankkiminen lopulta olisi.

Erilaisista uusista velvoitteista aiheutuisi yrityksille kustannuksia ja hallinnollisen taakan kasvua. Vastuu yrityksille aiheutuvista kuluista tulisi poikkeuksetta olla pyynnön esittävällä viranomaisella. Näin ollen tulisi huolella varmistaa, että kaikissa tapauksissa yritykset saisivat niille aiheutuneista kustannuksista asianmukaisen korvauksen.

Tietopyynnöille asetetut aikarajat ovat tiukkoja ja epärealistisia. On mahdotonta varmistaa, että yrityksiltä pyydetyt tiedot olisivat helposti tunnistettavissa tai ladattavissa suoraan yritysten järjestelmistä. Käytännössä tietojen hakeminen tarkoittaisi yrityksissä runsaasti manuaalista työtä, joka edellyttäisi myös mittavan asiantuntijaresurssin käyttöä. EK muistuttaa, että useissa yrityksissä tällaista resurssia ei välttämättä ole ollenkaan saatavilla. Lisäksi yritykselle esitettävä velvollisuus oikeudellisen edustajan nimeämiseen nostaisi yritysten kustannuksia ja aiheuttaisi niille lisää tarpeetonta hallinnollista kuormitusta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020
etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

Asetuksen mukainen toiminta voi pahimmillaan asettaa palveluntarjoajan sopimusrikkomustilanteeseen. On huomioitava, että sopimuksissa asiakkaat usein vastuuttavat palveluntarjoajat informoimaan asiakasta kaikista viranomaispyynnöistä sekä siirtämään päätöksentekovallan tietojen luovuttamisesta itselleen. Asetuksessa tulisi siksi ottaa tarkemmin kantaa palveluntarjoajan toimintaan suhteessa asiakkaisiinsa. Esityksen perusteella jää epäselväksi tulisiko palveluntarjoajan esimerkiksi vastata pyyntöön asiakkaan tahdosta riippumatta, ja mikä olisi palveluntarjoajan vastuu asiakkaalleen tiedottamisessa.

Asetuksessa esitetään, että yrityksen jättäessä noudattamatta sille esitettyä pyyntöä, yritykselle voitaisiin asettaa sakko. **EK suhtautuu hyvin varauksellisesti sakotusmahdollisuuteen** ja korostaa, että sakon tulisi seurata ainoastaan täysin tahallisesta toiminnasta erityisesti huomioiden asetuksen toteuttamiseen sisältyvät merkittävät tekniset ja laintulkinnalliset haasteet.

EK myös muistuttaa, että Suomessa viestinnän luottamuksellisuus on turvattu perustuslaissa. Siten tulisi vielä erikseen selvittää, millä perusteilla ulkomaisten viranomaisten pääsy Suomen perustuslain suojaamaan viestintään ulkomaisia rikostapauksia selvitettäessä lopulta oikeutettaisiin.

Kaikkiaan asetus vaikuttaa toistaiseksi keskeneräiseltä ja sen vaikutusarviot suppeilta. EK arvioi, että asetus on ongelmallinen erityisesti yrityksille aiheutuvan hallinnollisen taakan, tulkintaepävarmuuksien sekä kasvavien kustannusten vuoksi. **Lähtökohtaisesti parempi ratkaisu olisi pyrkiä kehittämään viranomaisten omaa toimintaa sekä jäsenvaltioiden välisiä olemassa olevia oikeusapuprosesseja.**